

GANTAR | NEKAJ MANJ ZNANIH STRANI Kajetan | IZ ZGODOVINE KLASIČNEGA SEMINARJA

*Dragi in spoštovani kolegici
dr. Eriki Mihevc-Gabrovec
ob visokem življenjskem jubileju*

V tem zapisu bi rad zabeležil nekaj spominov na svoja srečanja z jubilentko, še posebej na četrto stoletja, ki sem ga preživel kot njen najozžji sodelavec. Z veseljem se spominjam časov, ko sva prevzela predstojništvo klasičnega seminarja (oziroma Oddelka za klasično filologijo, kot se uradno imenuje) in ga nato dve desetletji složno krmarila med čermi in ujmami, ki so se večkrat zgrinjale nadenj, pri čemer se nama je pozneje kot tretji kolega pridružil še Primož Simoniti. Ne bom navajal podrobnih datumov ali drugih podatkov, ki jih vsak lahko najde v letnih poročilih, v jubilejnih publikacijah Filozofske fakultete, v Enciklopediji Slovenije, v ULBB, in še kje. Rajši bom obudil spomine na dogajanja, ki morda nikjer niso natančno zabeležena ali pa se o njih iz vljudnosti ali obzirnosti ne govori. Tu pa tam bo to morda nekakšna *Historia arcana*, a ne v slabšalnem Prokopijevem smislu.

Jubilantka je svojo univerzitetno kariero začela v času, ki sovpada z mojimi študentskimi leti. Ko sem se jeseni 1950 vpisal na univerzo, sta v profesorski sobi klasičnega seminarja, ki je gostoval v četrtem nadstropju Narodne in univerzitetne knjižnice, poleg profesorjev Sovreta in Grošlja sedela še dva sodelavca. Starejši je bil Bojan Čop, ki je bil takrat asistent v nekakšni »španoviji«, pri profesorju Karlu Oštirju asistent za primerjalno indoevropsko jezikoslovje, pri profesorjih Grošlju in Sovretu pa asistent za klasično filologijo. Mlajša je bila Erika Mihevc, ki je samo nekaj mesecev pred tem diplomirala in bila nato nekaj časa na oddelku zaposlena kot pomožna asistentka (ne vem sicer natanko, kakšen je bil takrat njen uradni naziv). Kmalu po novem letu 1951 pa je profesor Grošel, ki je bil tisto leto tudi dekan Filozofske fakultete, ves navdušen prihitel v našo predavalnico z nekim papirjem z ministrovim podpisom, na katerem je pisalo, da ima klasični seminar - prvič v zgodovini ljubljanske univerze - odslej svojo lastno asistentko: Eriko Mihevc.

In tako je Bojan Čop ostal samo še asistent pri prof. Karlu Oštirju. Vendar se ni preselil v Oštirjevo sobo, ampak je rajši še naprej obdržal

pisalno mizo v profesorski sobi klasičnega seminarja. »Očitno ga profesor Oštir ne mara«, mi je nekoč šepetaje zaupal profesor Grošelj. Sicer sem pozneje slišal, da Oštir menda tudi Grošlja ni maral. Karl Oštir je bil pač svojevrsten original. Ko je šel v pokoj in nehal predavati, je bil znan po tem, da je kot kak jezikoslovni Sokrat na hodnikih ustavljal asistente ali nadebudne študente in jih spraševal po najosnovnejših slovničnih pojmi; in če ga je bil vprašani voljan poslušati, se je zapletel z njim v večurno debato. Tudi mene je večkrat tako ogovoril. Spominjam se, kako je nekoč več ur vrtal vame z vprašanji, če vem, kaj je gerundiv in kaj deponentnik. Ko mi je nazadnje dokazal, da tega ne vem, sem ga prostodušno vprašal: »In kaj mislite vi, gospod profesor, o tem? Kaj je pravzaprav gerundiv? In kaj je deponentnik?« »Tega tudi jaz ne vem,« mi je odgovoril, »in odkrito priznam, da tega ne vem. Mnogi jezikoslovci pa mislijo, da so z veliko žlico posrebal vsi učenost, pa nočejo priznati, da nič ne vedo.«

Profesor Oštir je bil tudi edini med člani SAZU, ki se je na lastno željo odpovedal članstvu v tej naši najvišji znanstveni ustanovi. In sicer je 18. novembra leta 1957 baje to naredil iz protesta, ker je bil Milan Grošelj predlagan za člana SAZU. Vendar te motivacije, ki je do mene prišla le po ustnem izročilu, nisem mogel preveriti. V zapisnikih piše samo, da so takratni predsednik Josip Vidmar in drugi člani predsedstva SAZU neuradno skušali Oštirja pregovoriti, naj umakne svojo izjavo o izstopu. Toda Oštir je v pismu, ki je izgubljeno, vztrajal in odgovoril, da je to naredil zato, »ker hoče mir«. Osebnost ne verjamem, da je kdaj prišlo do kakega navzkrižja med Grošljem in Oštirjem. Profesor Grošelj je Oštirja naravnost oboževal in pri predavanjih večkrat omenjal mnenje nekaterih učenjakov, da je Oštir eden največjih evropskih jezikoslovcev svojega časa, ki ga bo odkrila in prav cenila šele prihodnost. In ko je Oštir umrl (27. decembra 1973), sem slišal, da so ga za pogrebom pospremili samo štirje: dve Oštirjevi sorodnici, profesor Milan Grošelj in neki neznanec.

Sicer pa je imel Bojan Čop takrat za študente klasične filologije intenzivne vaje iz grščine. Erika Mihevc je sledila nasvetom profesorja Grošlja, enega redkih, ki so takrat vztrajno zahtevali, da morajo asistenti tudi na kako tujo univerzo, da ne bodo ostali provincialno zaplankani. Po njegovem posredovanju je kmalu, že čez dobro leto, dobila francosko štipendijo, kar takrat ni bilo lahko, in odšla v Pariz, kjer se je izpopolnjevala pri znamenitem profesorju Chantrainu, enem največjih grecistov dvajsetega stoletja. Spominjam se, da sem ji kot študent tretjega letnika nekoč pisal v Pariz in jo zaprosil, če mi lahko pošlje nekaj bibliografskih podatkov o novejših raziskavah s področja homeroslovja, ker sem ravno takrat za študentsko Prešernovo nagrado pripravljal nalogo o zgradbi Homerjeve Iliade. Neverjetno kmalu sem od nje dobil prijazno pismo z dragocenimi podatki na treh straneh, s katerimi sem se dodobra razgledal po novejših homeroslovskih raziskavah. Naj ob tem še omenim, da je prof. Chantraine

ohranil Eriko Mihevc v dobrem spominu. O tem sem se lahko prepričal osem let pozneje. Ko sem konec leta 1960 prišel na dvomesečni študij v Pariz, sem se predstavil tudi prof. Chantrainu. In ko sem mu povedal, da prihajam iz Ljubljane, mi je takoj segel v besedo: »S te univerze je pa pred leti pri meni študirala neka mlada dama, ki je napisala imenitno disertacijo o poznogrškem perfektu. Najbrž jo poznate?«

Ne bom podrobneje navajal, kako sem se ji deset let pozneje (1962) pridružil kot drugi asistent na oddelku in kako sva si nato najprej pet let sporazumno delila proseminarske vaje in druge študijske obveznosti, ki jih ni bilo malo (oddelek takrat še ni imel nobenega lektorja), pa tudi vsa administrativna in bibliotekarska opravila. Na oddelku, enem redkih na fakulteti, ki ni imel svojega bibliotekarja, je Erika Mihevc-Gabrovec, takrat že asistentka z doktoratom, ves čas vzorno urejala nemajhno knjižnico. Ker so nam bila sredstva za nakup knjig zelo pičlo odmerjena (poleg tega pa so bile tudi večne težave z devizami), smo si pomagali z zamenjavami: oddelek je vsako leto nakupil 25 izvodov revije *Linguistica* - in v zameno smo dobili iz tujine 25 visoko kvalitetnih strokovnih revij in monografij; in vso obsežno korespondenco s tem v zvezi je vodila asistentka dr. Erika Mihevc Gabrovec. In ko je leta 1963 umrl profesor Sovrè, smo se obrnili na podpredsednika vlade Bena Zupančiča; po njegovem posredovanju smo dobili posebna namenska sredstva za odkup bogate Sovretove strokovne knjižnice. Nato sva več tednov hodila k Sovretovi vdovi, v stanovanje na Trdinovi ulici, in si ogledovala in popisovala knjige, na katerih so se v desetletjih nabrale debele plasti prahu.

Predvsem pa je Erika vsa ta leta zavzeto vodila tečaje grščine, ki so jih obiskovali tudi študentje drugih oddelkov; nekateri od njih so se ravno ob njenih tečajih grščine navdušili in odločili za vzporedni študij klasične filologije. Sam pa sem v njej našel sodelavko, na katero sem se lahko brezpogojno zanesel, sobesednico, ki sem ji lahko vse zaupal in se odkrito pogovoril tudi o kočljivih zadevah. V težkih trenutkih in v sumničavih situacijah, v katerih se je pod občasnimi političnimi in ideološkimi pritiski nekajkrat znašla naša stroka, mi je bila v nemajhno moralno oporo. Nikoli se ni izmikala nobeni obveznosti, vse dogovore je spoštovala, na vsak sestanek je prihajala točno ob dogovorjeni uri, vedno dobro pripravljena in lepo urejena, vedno dostojanstveno umirjena in zadržana.

Najino sodelovanje se je še poglobilo leta 1967, ko je dotedanji dolgoletni predstojnik in najin profesor Milan Grošelj odšel v pokoj in sva bila - najprej ona, nekaj mesecev za njo pa tudi jaz - izvoljena v naziv docenta. Kljub vzdušju, ki je bilo pouku in študiju klasičnih jezikov vse prej kot naklonjeno, je število študentov na našem oddelku začelo iz leta v leto postopoma naraščati. Tudi med kolegi, učitelji drugih oddelkov, sva našla vrsto zaveznikov, ki so podpirali najina prizadevanja za okrepitev študija klasične filologije in humanistične izobrazbe nasploh.

Toda »s terena« so prihajale čedalje bolj alarmantne novice. Pouk grščine so na klasičnih gimnazijah že zdavnaj likvidirali, pa tudi ostanke latinščine so izrinjali s tistih redkih gimnazij in osnovnih šol, ki so ga še ohranjale. Prof. Lilijana Avčin nama je večkrat pripovedovala o napetem vzdušju na Osnovni šoli Prežihovega Voranca, kjer so po ukinitvi klasične gimnazije vegetirale še zadnje klasične paralelke in kjer zdaj nekateri starši zahtevajo tudi njihovo ukinitvev. Zlasti glasni so bili menda v teh zahtevah nekateri jugoslovanski oficirji, ki so imeli svoje otroke na isti osnovni šoli v tako imenovanih srbsko-hrvaških paralelkah.

V teh razmerah (če se prav spominjam, se je to dogajalo leta 1974) je dekan Dragotin Cvetko sklical posvetovanje, zbor fakultetnih učiteljev in sodelavcev, na katerem je prof. Miroslav Lužnik, namestnik direktorja republiškega Zavoda za šolstvo, povedal, da se pripravlja nova šolska reforma z radikalnim poenotenjem učnih programov v osnovnih šolah. Velika predavalnica v fakultetnem »bunkerju« je bila nabito polna, vso diskusijo so snemali na magnetofon. Med drugimi sva se tudi z Eriko priglasila k razpravi in zahtevala pojasnila, kakšna bo v takšni poenoteni osnovni šoli usoda klasičnih paralelk, na kar sva dobila zagotovilo, da se v tem pogledu ne bo nič spremenilo.

Žal se je kmalu izkazalo, da je bilo takratno zagotovilo samo slepilo. V začetku leta 1975 je bila vsem ljubljanskim osnovnim šolam razposlana zloglasna okrožnica ljubljanskega Zavoda za šolstvo o ukinitvi latinskih paralelk na osnovnih šolah. Spominjam se, da sva v tistih napetih trenutkih na dekanatu ali kje drugje zaman iskala magnetogram prej omenjenega posvetovanja, da bi citirala uradna zagotovila kot argument v polemikah, ki so se ob ukinitvi latinskih paralelk razvemale; magnetogram se je skrivnostno »izgubil«. Na srečo smo malo pred tem slovenski klasični filologi ustanovili svoje strokovno društvo in se organizirano postavili po robu herostratskim ukrepom takratnih šolskih oblastnikov, pri čemer smo uživali visoko moralno podporo nemajhnega dela osveščene slovenske javnosti.

Toda o tem sem podrobneje pisal že ob drugi priložnosti.¹

¹ Prim. moj prispevek *Spomini na ustanovitev Društva za antične in humanistične študije Slovenije* (Keria II/2, 2000, 239-242).